

K. Korzan

Pytania i odpowiedzi prawne

Palestra 11/5(113), 100-103

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

którzy zasiłku nie potrzebują wcale, gdy ich renta sięga 1500 zł, wreszcie tych, którzy z jakichkolwiek względów nie chcą obarczać FSK dopłatami.

Należałoby więc na razie poddać pewnemu retuszowi pkt 3 uchwały, który powinien się kończyć w miejscu, w jakim użyto średnika, natomiast zdanie po średniku nadaje się do wyodrębnienia go w oddzielny punkt i do przeredagowania, zwłaszcza w razie uzyskania pozytywnych wyników starań, o których była już mowa. W szczególności wyrazy o zawieszeniu renty są zupełnie zbędne nie tylko ze względu na możliwą nowelizację przepisów o zawieszaniu prawa do renty, ale również dlatego, że uchwała NRA może wprawdzie określić, kiedy ustanie prawo do zasiłku z FSK, ale nie może pozbawić adwokata renty, o tym bowiem decyduje ZUS. Wzmianka zatem o zawieszeniu renty może stanowić tylko pouczenie, nie jest więc w uchwale niezbędna.

Przejęciowo zapobiec paradoksalnym skutkom przekroczenia granicy 749 zł mogłaby nie wymagająca głębszych rozważań uchwała Prezydium NRA, która by przewidywała przelanie, na wniosek adwokata-rencisty, nadwyżki ponad 749 zł jego wynagrodzenia na fundusz urlopowy lub chorobowy (gdy takie fundusze powstaną) albo na FSK przy NRA. Wzór: znana uchwała o zahamowaniu wzrostu wynagrodzeń „dziesięcioletników”, ogłoszona w numerze 7—8 z 1965 r. „Pa-lestry”.

Jak widać z tego wielce skondensowanego przeglądu możliwości znowelizowania omawianych norm prawnych, nadszedł właśnie czas na wystąpienie z inicjatywą „poprawy sytuacji materialnej adwokatów-rencistów”, że przytoczę stosowny postulat uchwały plenum Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 17 grudnia 1966 r.

PYTANIA I ODPOWIEDZI PRAWNE

PYTANIE:

Czy komornik jest uprawniony do zwrotu wniosku o wszczęcie egzekucji, jeżeli strona nie uzupełni braków formalnych w zakreślonym terminie?

ODPOWIEDŹ:

Odpowiedź na postawione pytanie uzależniona jest od uprzedniego rozstrzygnięcia zagadnienia, czy wniosek o wszczęcie egzekucji (zarówno przez sąd, jak i przez komornika) powinien odpowiadać ogólnym warunkom pisma procesowego.

Przed 1.I.1965 r. zagadnienie to nie przedstawiało się jednolicie. Jeżeli — stosownie do przepisów o właściwości — omawiany wniosek składało się do sądu, to wobec wyraźnego brzmienia art. 547 d. k.p.c. musiał on odpowiadać warunkom pisma procesowego. Nie dotyczyło to jednak wniosków skierowanych do komor-

nika. Stąd w literaturze prawniczej utrwalili się prawidłowy pogląd¹, że rygor zwrotu pisma mógł wchodzić w rachubę tylko wtedy, gdy egzekucję prowadził sąd, a nie komornik. Jeżeli wniosek o wszczęcie egzekucji był dotknięty wadami formalnymi, to komornikowi przysługiwało jedynie prawo żądania wyjaśnień w trybie art. 517 d.k.p.c.²

Po wejściu w życie nowego kodeksu postępowania cywilnego sytuacja uległa zmianie. Ustawodawca wyszedł z założenia, że w systemie prawa socjalistycznego brak jest podstaw do odmiennego traktowania egzekucji sądowej i komorniczej w sprawie warunków formalnych pism procesowych, do których zalicza się także wnioski egzekucyjne. Z tych względów ustawodawca pominął w art. 797 k.p.c. ostatnie zdanie z art. 547 d.k.p.c. w następującym brzmieniu: „Jeżeli wniosek jest skierowany do sądu, powinien odpowiadać warunkom pisma procesowego”. Pominięcie przytoczonego zdania doprowadziło do ujednoczenia postępowania w omawianym zakresie.

Obecnie, z mocy art. 13 § 2 k.p.c.³, do wniosków wszczynających postępowanie egzekucyjne stosuje się odpowiednio przepisy o pismach procesowych, tj. art. 125—130 k.p.c. bez względu na to, czy egzekucja należy do właściwości sądu, czy też do komornika. Jeżeli zatem strona nie uzupełni braków w określonym terminie, to komornik lub sąd (w zależności od tego, do kogo należy prowadzenie egzekucji) zwróci jej wniosek na podstawie art. 130 k.p.c.

Stosowanie art. 130 przez komornika jest tak samo konieczne jak przy egzekucji prowadzonej przez sąd. Pomijając wymagania, jakie stawia art. 126 k.p.c. pismom procesowym, stwierdzić należy, że jeżeli strona nie zamieści we wniosku tzw. „części obligatoryjnej”, tj. nie wskaże świadczenia, które ma być spełnione, lub sposobu egzekucji, albo jeżeli nie dołączy do wymienionego wniosku tytułu wykonawczego (art. 797 i 799 k.p.c.) i jego odpisu (w sytuacji przewidzianej w art. 740 k.p.c.), to komornik — jak to będzie wynikało z poniższych uwag — w ogóle nie może wszcząć egzekucji.

Paragraf 1 rozp. Ministra Sprawiedliwości z dn. 26.X.1962 r. w sprawie czynności komorników (Dz. U. Nr 58, poz. 284) podkreśla, że komornik przy wykonywaniu czynności urzędowych obowiązany jest do przestrzegania przepisów prawa. Jeśli zaś chodzi o obowiązujące przepisy, to wyraźnie pozostawiają one wierzycielowi, a nie komornikowi dyspozycję przedmiotem egzekucji⁴.

Nie może więc komornik, bez określenia we wniosku rozmiaru świadczenia, prowadzić egzekucji. Gdyby opierał się wyłącznie na tytule wykonawczym, nie zwracając uwagi na zakres żądania, to mogłoby dojść do sprzecznego z porządkiem prawnym wyegzekwowania należności, która w całości lub części została przez dłużnika dobrowolnie uregulowana, a w dalszej konsekwencji — do odpowiedzialności cywilnej nie tylko komornika, ale i Skarbu Państwa (art. 769 § 2 k.p.c.).

Ze względu na treść art. 797 i 799 § 1 k.p.c., brak oznaczenia we wniosku sposobu egzekucji również stanowi przeszkodę do jej prowadzenia. Zajęcia z urzędu majątku nie objętego wnioskiem egzekucyjnym komornik może dokonać tylko

¹ Por. E. Wengerek: Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 1961, s. 143 i 207; J. Korzonek: Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające, Kraków 1934 r., cz. II, t. I, s. 538.

² E. Wengerek: op. cit., s. 144.

³ Por. M. Lisiewski: Nowy kodeks postępowania cywilnego, wkładka do nr 7—8 „Palestry” z 1965 r., s. 100.

⁴ Por. w związku z tym art. 799 § 1 i art. 822 k.p.c. oraz wypowiedź E. Wengereka (op. cit., s. 169).

wyjątkowo, i to w wypadkach wyraźnie w ustawie przewidzianych (art. 1073 § 2 i art. 1086 k.p.c.).

W sytuacji art. 1073 § 2 ustawodawca pozostawia ostatecznie oznaczenie sposobu egzekucji wierzycielowi, a nie komornikowi, skoro zobowiązuje komornika do zawiadomienia wierzyciela o dokonany zajęciu i do wezwania go do złożenia stosownego wniosku. Sugestii komornika do rozszerzenia wniosku na dodatkowy sposób egzekucji — obok już wskazanego — nie można utożsamiać z uprawnieniem do samodzielnego określenia sposobu egzekucji.

W świetle powyższych wywodów nie może ulegać żadnej wątpliwości, że do usunięcia braku wskazania we wniosku sposobu egzekucji uprawniony jest wyłącznie wierzyciel lub organ wszczynający egzekucję z urzędu (art. 797 i 799 § 1 k.p.c.). Nieusunięcie tego braku w określonym terminie musi pociągać za sobą skutek przewidziany w art. 130, chyba że wniosek zawiera w sobie polecenie wyegzekwowania należności sądowych. W tym ostatnim wypadku, ze względu na treść § 6 rozp. Ministra Sprawiedliwości z dn. 8.XII.1965 r. w sprawie egzekucji sądowej grzywien, kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania. (Dz. U. Nr 54, poz. 336), komornik obowiązany jest dokonywać z urzędu wszelkich czynności zmierzających do wyegzekwowania dochodzonej należności, choćby przepisy szczególnie uzależniał podjęcie czynności od złożenia wniosku przez wierzyciela. Ze względu na szczególną ochronę wymienionych należności, lukę we wniosku (poleceniu) powstałą w razie niewskazania przewidzianego w art. 797 k.p.c. sposobu egzekucji wypełni obowiązek komornika określony w powołanym wyżej rozporządzeniu.

Artykuł 776 k.p.c. stanowi, że podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy. Bez wymienionego tytułu komornik nie może wszcząć egzekucji. Przeszkodę w podjęciu kroków egzekucyjnych stanowi także brak odpisu tytułu wykonawczego w sytuacji przewidzianej w art. 740 k.p.c., który wkłada na organ egzekucyjny obowiązek doręczenia go dłużnikowi jednocześnie z przystąpieniem do wykonania postanowienia zabezpieczającego.

Komornik może wszcząć egzekucję tylko wtedy, gdy sam wyręczy wierzyciela i sporządzi dla dłużnika odpis tytułu. Takiego obowiązku art. 740 na komornika jednak nie wkłada. Gdyby ustawodawca chciał przerzucić na niego obowiązek sporządzenia odpisu, to powiedziałaby to wyraźnie, jak np. gdy chodzi o czynności poszukiwania majątku dłużnika w sprawach alimentacyjnych (art. 1086 k.p.c.). Niedołączenie zatem odpisu tytułu w omawianych warunkach jest brakiem formalnym, który uprawnia komornika do zwrotu wniosku w trybie art. 130, jeżeli brak ten nie zostanie usunięty w określonym przez niego terminie.

Inaczej przedstawia się sprawa, gdy odpisu tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 740 k.p.c., nie złoży komornikowi osoba nieporadna. W wypadku takim komornik powinien udzielić jej pomocy przez sporządzenie za nią wymienionego odpisu. Podstawę prawną będzie tutaj stanowić art. 5 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Jeżeli jednak osoba taka działa przez adwokata, odpada element nieporadności, a co za tym idzie — również podstawa z art. 5 k.p.c. do sporządzenia za nią odpisu. Komornik nie ma także obowiązku sporządzania odpisów za organy uprawnione do wszczęcia egzekucji z urzędu z mocy art. 796 § 2 i 3 k.p.c. (sąd, notariat — art. 632 k.p.c., prokuratura — art. 3 ustawy z dn. 21.I.1958 r. o wzmoczeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa — Dz. U. Nr 4, poz. 11 z późniejszymi zmianami itp.), gdyż do tych organów nie można odnieść elementu nieporadności z art. 5.

Nienależyte oznaczenie we wniosku osoby dłużnika, podobnie jak omówione wyżej uchybienia formalne, też uniemożliwia niekiedy wszczęcie egzekucji. Pod-

kreślenia wymaga jednak fakt, że w razie nieusunięcia w określonym terminie uchybienia komornik nie będzie mógł stosować rygoru z art. 130, lecz z mocy art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. w związku z wielokrotnie powołanym już art. 13 postępowanie egzekucyjne zawiesi.

Z braku miejsca pomijam bliższą analizę zagadnienia braków formalnych w postępowaniu egzekucyjnym. Szersze wywody w tym kierunku byłyby zresztą zbędne, gdyż i tak łatwo zauważyć, że ustawodawca dopuścił możliwość stosowania w postępowaniu komorniczym przepisów art. 126—130 nie tylko ze względów jednolitości, ale przede wszystkim dla podniesienia dyscypliny egzekucyjnej, innymi słowy — w celu stworzenia warunków do usunięcia tych wszystkich uchybień wierzycieli, które w znacznym stopniu wpływają hamująco na bieg i skuteczność egzekucji, zwłaszcza w sprawach wiążących się z zagadnieniem ochrony mienia społecznego⁵.

W tym stanie rzeczy ewentualny zarzut, że dopuszczenie możliwości stosowania w postępowaniu egzekucyjnym przepisów o warunkach formalnych pism procesowych i ich zwrocie jest sprzeczne z przyjętą w systemach prawa socjalistycznego zasadą odformalizowania postępowania, nie wytrzymałoby krytyki.

Wyrazem demokratycznego uproszczenia i odformalizowania postępowania egzekucyjnego (sądowego i komorniczego) jest stworzenie realnej możliwości zgłaszania wszelkich wniosków i oświadczeń (według wyboru stron) bądź na piśmie, bądź ustnie do protokołu (art. 760 § 1 k.p.c.).

Ustawodawca wyszedł tu z założenia, że osoba spisująca protokół zbierze wszystkie dane, które niezbędne są do nadania sprawie prawidłowego biegu. Jeśli zaś strona zdecyduje się na formę pisemną, to wniosek — jak już była o tym wyżej mowa — musi odpowiadać warunkom pisma procesowego.

Zwrócić należy uwagę na to, że zgłoszenie wniosku o wszczęcie egzekucji do protokołu nie zwalnia strony od obowiązku złożenia tytułu wykonawczego i jego odpisu w sytuacji z art. 740 k.p.c. Niewykonanie w tym względzie zarządzenia pociągnie za sobą skutki przewidziane w art. 130 — podobnie jak przy formie pisemnej wniosku. To samo odnosi się również do organów wszczynających egzekucję z urzędu, które również mogą korzystać z art. 760, gdyż — moim zdaniem — pojęcie „wniosek” obejmuje użyty w art. 797 termin „żądanie” oraz użyty w wyżej powołanym rozp. Min. Spraw. z dn. 8.XII.1965 r. wyraz „polecenie”.

K. Korzan

⁵ Na temat ujemnych skutków błędnego pisania wniosków w sprawach o windykację mienia społecznego patrz wypowiedź K. Korzana w artykule pt.: O uchybieniach jednostek gospodarki uspołecznionej i sądów jako wierzycieli w postępowaniu egzekucyjnym, NP 4/66, s. 469.